

DEVETI FESTIVAL HRVATSKIH DIGITALIZACIJSKIH PROJEKATA

Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, 9.-10. svibnja 2019.

Duh mjesta i interpretacija baštine kroz mozaik primjera iz prakse

Iva Klarić Vujović
Mirna Draženović

Savjetovanje i upravljanje u kulturi i turizmu

Spirit of Place
Sense of Place

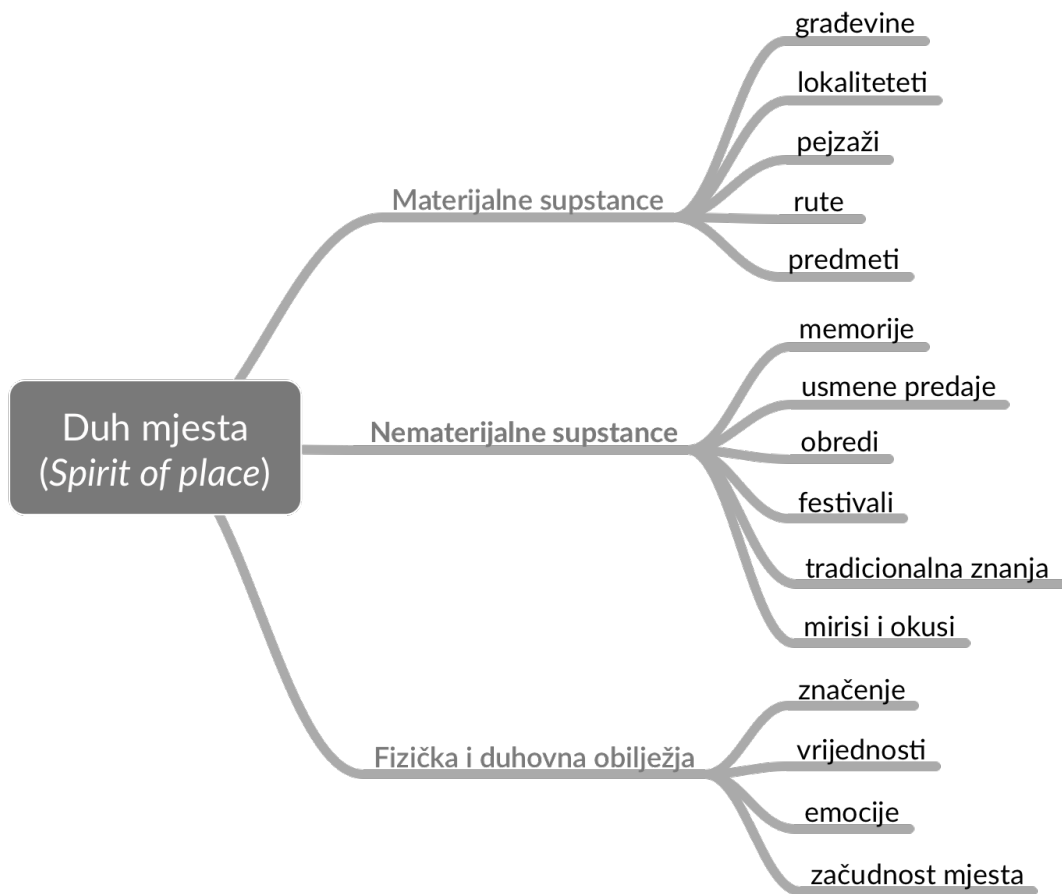
Duh mjesta
Osjećaj/doživljaj mjesta

Duh mjesta

- Duh mjesta sastoji se od **opipljivih** (mjesta, građevina, krajobraza, ruta, objekata) kao i **nematerijalnih** elemenata (sjećanja, naracije, festivali, komemoracije, rituali, tradicionalna znanja, vrijednosti, teksture, boje, mirisi, itd.), svega onoga što značajno pridonosi stvaranju mjesta i oblikovanju njegova duha.
- Duh mjesta je **proces** koji se **neprekidno obnavlja**.
- Duh mjesta **prenose ljudi**.

Izjava o načelima i preporukama očuvanja duha mjesta, Quebec, 16. Generalna skupština ICOMOS-a, 2008.

Duh mjesta

Duh mjesta

- Duh mjesta **ne postoji bez ljudi**.
- Punoća ispunjenja duha nekoga mjesta ostvaruje se u zajednicama koje su **intimno povezane** s čuvanjem **memorije, vitalnosti i kontinuiteta** duha mjesta u kojem žive.
- **Gubitkom** te **povezanosti**, uz ostale društveno-ekonomske čimbenike, dolazi do **napuštanja i degradacije** određenog mjesta.
- Ponovnim buđenjem životnosti, **odgovornom aktivacijom** i namjenskom upotrebom zapuštenih zajedničkih prostora i urbanih cjelina, koja će ići u smjeru zadovoljavanja potreba lokalnog stanovništva **moguće je zajednici vratiti vitalnost** i značaj duha mjesta koji je nekada imala.

Osjećaj/doživljaj mjesta

- Mislim da su mi za davanje osjećaja za neko mjesto najvažniji uvijek bili upravo ljudi koji su mi pričali priče o mjestu u kojem žive.
- Možeš osjetiti kako te preplavljaju priče koje ti ljudi jednostavno počnu pričati, kao kada se novo useljeni susjed nagne preko ograde i susjed starosjedilac mu počne govoriti kako se ovdje živi...

Peter Davis, *Ecomuseums: A Sense of Place*, 1999.

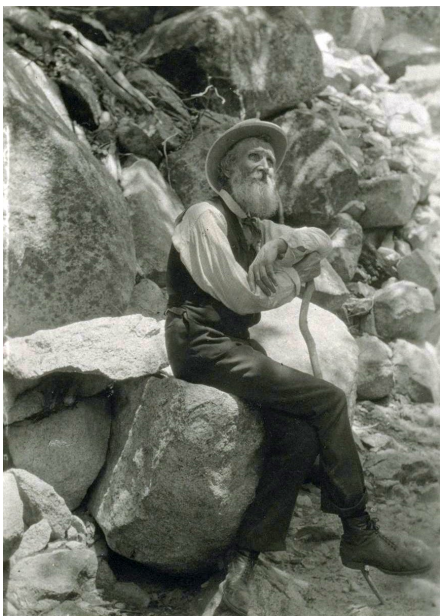
Duh i osjećaj/doživljaj mjesta

- Destinacija je kolektivno **samo-razumijevanje**.
- Turizam je barometar za mjerenje svijesti o **vlastitoj vrijednosti**.

Barbara Kirschenblatt-Gimblett, *Destination Culture: Tourism, Museums and Heritage*, 1998.

Interpretacija baštine

Ishodišta interpretacije baštine

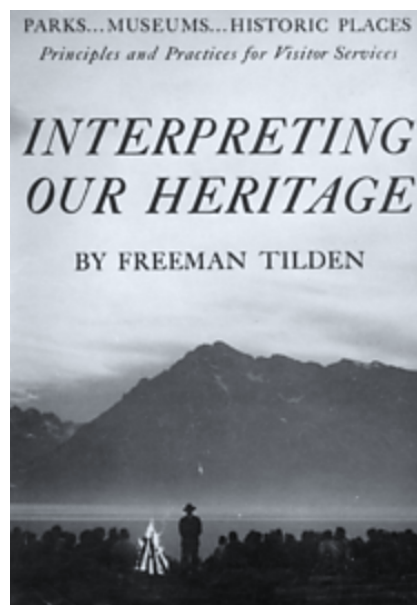

Interpretirati ću stijene, naučiti jezik poplave, oluje i lavine. Upoznat ću se s glečerima i divljim vrtovima i doći ću, koliko god budem mogao, **što bliže srcu svijeta.**

John Muir, 1871 in Linnie Marsh Wolfe, *The Life of John Muir* (1978.)

Ishodišta interpretacije baštine

"Morate samo prisustvovati nekima od najgorih performansi u interpretaciji baštine kako biste iskreno zaželjeli da postoje neka načela poučavanja, a možda i neke škole za interpretatore."

Freeman Tilden,
Interpreting Our Heritage (1957)

Provocirajte, povežite se, otkrijte

- Interpretacija nije podučavanje, već **provokacija**.
- Svaka interpretacija koja se ne **povezuje** s posjetiteljima je sterilna.
- Interpretacija je **otkrivenje** koje se temelji na informacijama.

Freeman Tilden,
Interpreting Our Heritage (1957)

Što je to interpretacija baštine?

Umjetnost pričanja priča o mjestima koristeći različite medije.

- Komunicira značajne vrijednosti mjesta posjetiteljima.
- Stvara poveznicu između posjetitelja i onog što mogu otkriti na baštinskom lokalitetu kao što je prirodni rezervat, povijesni lokalitet ili muzej.
- Zasniva se na iskustvima iz prve ruke.

Interpret Europe –
Europska udruga za
interpretaciju baštine

Što je to interpretacija baštine?

Kroz interpretaciju, vjerujem da baština može pridonijeti **izgradnji zajednica**, ne samo na **lokalnoj** razini, nego i na **nacionalnoj** i **europskoj** razini.

Tibor Navracsics, Europski povjerenik za
obrazovanje, kulturu, mlade i sport

Posjetiteljska infrastruktura

Alati i mediji

Interpretacijsko planiranje

Posjetiteljska/interpretacijska infrastruktura

- Različite vrste **posjetiteljske infrastrukture** u kojima interpretacija igra važnu ulogu često se nazivaju raznolikim nazivima: interpretacijski centri, centri za posjetitelje ili posjetiteljski centri, centri baštine i slično...
- U Republici Hrvatskoj **ne postoji** službeno definirana i strukovno propisana tipologija infrastrukture za posjetitelje.
- Prijedlog tipologije posjetiteljske infrastrukture vrsne američke interpretatorice Lise Brochu (2003):
 - infrastruktura **u zatvorenim prostorima** (tzv. čvrstim objektima, zgradama);
 - infrastruktura **na otvorenom** (npr. oprema staza).

Posjetiteljska/interpretacijska infrastruktura na otvorenom

Staze/tematski putovi/kulturne rute

- Pokret promoviranja staza koji je u posljednje vrijeme zaživio diljem svijeta nastao je iz **ideje o poboljšanju kvalitete života** - povezivanja pojedinih segmenata staza oblikovanjem veće rekreacijske i transportne mreže.
- Time se ljudima pruža **više mogućnosti** za hodanje, vježbanje, učenje o svojoj zajednici i njezinoj baštini te za promatranje, učenje i aktivno sudjelovanje u zaštiti baštine u prirodi (ili gradu!).
- Nazivaju se i tematske, poučne, edukacijske...

Posjetiteljska/interpretacijska infrastruktura na otvorenom

Staze i umjetnost

- Edukacijski i interpretacijski aspekti razvoja staza nude pregršt kreativnih i inovativnih mogućnosti za **umjetnike** i **obrnike**.
- Izazov je otvoriti mogućnost da interpretacijski planovi potaknu razvoj takve vrste atrakcija uz staze, osobito **land art** intervencija koje poštuju prirodni okoliš ističući snagu prirode.

Alati i mediji interpretacije

Interpretacijske oznake

- Najčešći alati za interpretaciju na otvorenom su tematske ili poučne staze.
- Uzmu li se u obzir poslovi i opseg rada potrebnih za razvoj tematske ili poučne staze, proces interpretacijskog planiranja u ovom slučaju uključuje i **razvoj sustava signalizacije i interpretacije**, odnosno interpretacijskih oznaka koje proizlaze iz spomenutog sustava.

Alati i mediji interpretacije

Izložbe i izložci

- Izložbe su organizirane prezentacije ili izlaganja jednog ili više izložaka, najčešće u interpretacijskoj infrastrukturi u zatvorenim prostorima.
- Pod **izložkom** podrazumijevamo ili jednu stvar ili predmet izložen unutar izložbe, ili posebno oblikovan 3D interpretacijski objekt koji često u sebi sadrži tekst, ilustracije, mehaničku ili IT interakciju.

Alati i mediji interpretacije

Povijesni interijeri

- Povijesni interijeri nalaze najčešće u interpretacijskoj infrastrukturi u zatvorenim prostorima.
- Sačinjeni su od **izvorne povijesne opreme, predmeta i priča**.
- Kod posjetitelja pobuđuju **snažno interpretacijsko iskustvo**, pomoću kojega imaju osjećaj kako se "povijest dogodila baš ovdje, pred njima".

Alati i mediji interpretacije

Tiskani mediji

Svi tiskani mediji namijenjeni su posjetiteljima za čitanje tijekom posjete interpretacijskoj infrastrukturi:

- vodiči,
- informativni pamfleti,
- upitnici,
- bojanke,
- listovi za razne aktivnosti,
- pamfleti s uputama za samostalno korištenje staze/puta/rute,
- igre tipa 'lov na blago'...

Alati i mediji interpretacije

Audiovizualni interpretacijski mediji

- Koriste se podjednako interpretacijskoj infrastrukturi u zatvorenim i otvorenim prostorima.
- Sadrže **zvučne i vizualne komponente** koje se koriste pri interpretaciji i prezentaciji, poput video i audio zapisa, animiranih, igranih ili dokumentarnih filmova, interaktivnih aplikacija, kompjuterskih igrica i slično.

Alati i mediji interpretacije

Suveniri

- Suvenir je predmet za uspomenu, koji materijalom, idejom, umjetničkim i estetskim rješenjima, odražava ili simbolizira karakteristike određenog kraja, zemlje ili područja i važan je dio procesa interpretacijskog planiranja...
- Suvenir je **memorija doživljaja** i iskustva...

Alati i mediji interpretacije

Višefunkcionalni prostori

- Prostori za odvijanje različitih interpretacijskih i edukacijskih programa za posjetitelje...

Alati i mediji interpretacije

Festivali i manifestacije

- Periodično slavljenje, program događanja ili zabave sa specificiranim fokusom na određenu umjetničku formu, baštinski fenomen ili svetkovinu.

Alati i mediji interpretacije

Osobna interpretacija / Interpretacijsko vođenje

- Osobna interpretacija koristi se podjednako u interpretacijskoj infrastrukturi u zatvorenim prostorima i na otvorenom.
- To je tzv. „**interpretacija uživo**“, odnosno vođenje po izložbi ili stazi u narativnoj formi koristeći i umijeća pripovijedanja (engl. *storytelling*) ili kostimiranog igranja uloga (engl. *role-play*).

Interpretacijsko planiranje

- Interpretacijsko planiranje je **proces odlučivanja** koji spaja upravljačke potrebe i želje posjetitelja kako bi se utvrdio najučinkovitiji način prenošenja poruke o baštinskom fenomenu ciljanoj publici.
- Proces je **participativan i inkluzivan**.
- Rezultat ovoga procesa je **interpretacijski plan** i prvi je korak u razvoju interpretacije koja sudjeluje u osnaživanju duha i doživljaja mjesta.
- Interpretacijski plan je **strateški dokument** koji promiče krovnu viziju održivog razvoja zajednice.

Hvala na pažnji! 😊

muze®